s. M. Estera Radičević

Nastavna sredstva i pomagala u privatnim školama Milosrdnih sestara sv. Križa

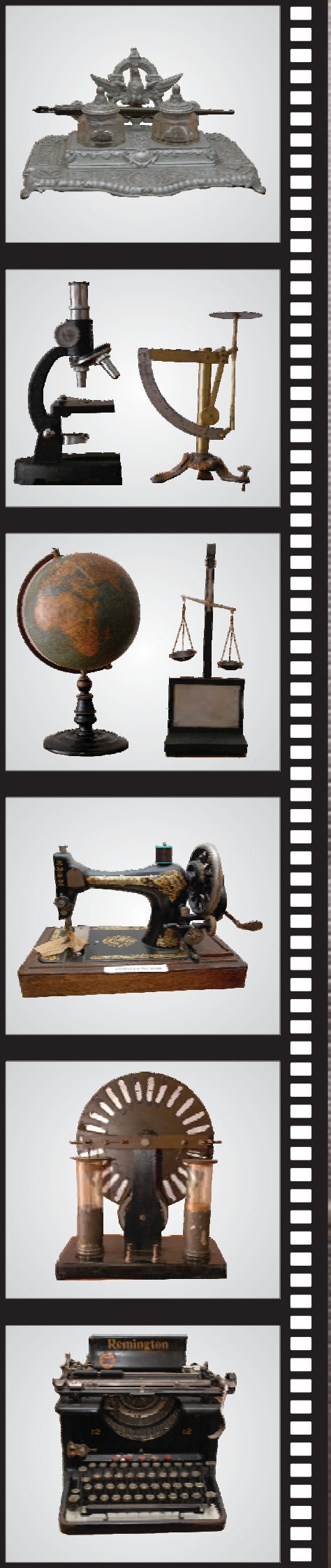

s. M. Estera Radičević

Nastavna sredstva i pomagala u privatnim školama Milosrdnih sestara sv. Križa

Izložba povodom 150-godišnjice smrti oca Teodozija Florentinija, utemeljitelja Družbe milosrdnih sestara sv. Križa

Đakovo, rujan 2015.

NAKLADNIK
Muzej Đakovštine

ZA NAKLADNIKA
Borislav Bijelić

AUTORICA IZLOŽBE I KATALOGA
s. M. Estera Radičević

LEKTURA
s. M. Stela Filipović

RAČUNALNA OBRADA I TISAK
Hardy, Đakovo

NAKLADA
150 primjeraka

ISBN 978-953-7128-57-9

Na naslovnici:
Lepoglavska čipka - na idrijski način; izradila s. Amaranta Košir

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske
i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 140217055

Izložba je priređena uz potporu Grada Đakova i gradonačelnika gosp. Zorana Vinkovića.

Nastavna sredstva i pomagala u privatnim školama Milosrdnih sestara sv. Križa

Izložba povodom 150. godišnjice smrti oca Teodozija Florentinija, utemeljitelja Družbe milosrdnih sestara sv. Križa

Neznanje je sljepoća duha. (o. Teodozije Florentini)

U povijesti ljudskoga roda ima mnogo osoba koje su ga zadužile na različite načine. Samo mali dio je, da tako kažemo, isplivao na površinu, a mnogi i mnogi ostali su u sjeni ili su "nestali" u povijesnim događanjima. Ali bez njih i bez njihova udjela ovaj bi svijet bio drugačiji i mnogo, mnogo siromašniji. Jedan od takvih zaista velikih likova koji je, barem na ovim našim prostorima, ostao potpuno nepoznat jest i utemeljitelj redovničke zajednice Milosrdnih sestara sv. Križa, o. Teodozije Floretini, kapucin iz Švicarske.

U kontekstu ove izložbe želimo o njemu progovoriti kao o čovjeku koji je sve svoje talente srca i uma uložio kako bi ova zemlja, njegovim zalaganjem i poduzetnošću, bila mjesto gdje će se svaki čovjek osjećati dobrodošlim i spoznati da je, prije svega, ljubljen od Boga, a onda po dobroti redovničkih osoba i drugih ljudi doživjeti da je dragocjen i neponovljiv, te da ovdje ima zadaću koju nitko umjesto njega ne može izvršiti.[1]

---

1 Otac Teodozije Florentini, Švicarac, rođen u Münsteru, kanton Graubünden, godine 1808. Anton Crispin, kako mu je bilo krsno ime, bio je izuzetna osoba i osobnost. Nakon školovanja, kao 17-godišnjaku bila mu je ponuđena katedra filozofije na kantonalnoj školi u Churu, ali je on odbio ovu primamljivu ponudu i karijeru, te je ušao u red kapucina. Tu su mu bile povjeravane različite odgovorne i važne službe - učitelja novaka, župnika, provincijalnoga definitora, generalnoga vikara biskupije Chur.

Neke njegove ideje i zamisli mogle su se razumjeti tek nakon njegove prerane smrti, a Drugi vatikanski koncil u nekim svojim dokumentima dao im je novu potvrdu i vrijednost. Bio je od jednih ljubljen i poštovan, od drugih neprihvaćen i osporavan. Hodao je ovom zemljom otvorenih očiju, još više otvorena srca i nije mogao ostati ravnodušan na potrebe vremena. Upravo pod geslom: POTREBA VREMENA VOLJA JE BOŽJA! – osnovao je dvije redovničke zajednice u vrijeme kada su se drugi samostani zatvarali. Mnogima je bio kamen spoticanja i ispit savjesti onima koji su se uljuljali u mir i sigurnost i koji su sa svim bili zadovoljni. Njegov proročki duh nije mogao trpjeti osrednjost i nije mogao ne djelovati tamo gdje je vidio da može nešto učiniti. U tom ga nisu sprječavale nikakve zaprjeke, kao ni manjak materijalnih sredstava. Govorio je: *Tko hoće učiniti nešto izvanredno, ne smije misliti da je to nemoguće!*

Promatrajući mnoštvo siročadi, djece koja su ili lutala ulicama ili teško radila u novootvorenim tvornicama, htio im je pomoći. Zato najprije osniva žensku redovničku zajednicu pod imenom Školske sestre sv. Križa, jer je u tom trenutku želio najprije djeci omogućiti pohađanje škole, kako bi postala vrijednim članovima društva. Kada budu osnovali vlastite obitelji, onda će se i društvo obnoviti. Govorio je: *Neznanje je sljepoća duha*. Stoga su se sestre novoosnovane Družbe svim srcem dale na rad u školama. Osobito se zauzimao da i djevojčice pohađaju školu, što je za ono doba bila prava revolucija.

Ali kad je kao župnik u Churu obilazio kuće i stanove svojih župljana, nailazio je na napuštene i zanemarene starce, nezbrinute bolesnike, siromahe. Njegovo srce to nije moglo vidjeti, a da nešto ne učini kako bi im pomogao. No njegove ideje nije mogao svatko slijediti, pa ni prva vrhovna poglavarica, s. Bernarda. Mala je zajednica tek bila na početku i veoma se dobro snašla u školskom radu te je nekako bilo i razumljivo da mu nije mogla pomoći u novom apostolatu – u njezi bolesnika i zbrinjavanju siromaha. U tom ga je mogla slijediti s. M. Terezija Scherer. Ona je s 11 sestara, 2 kandidatice i jednom novakinjom prešla u novu redovničku zajednicu koju je biskup iz Chura priznao pod imenom – Milosrdne sestre sv. Križa, zajednicu koja će preuzeti brigu i za školu i za njegu siromaha **–** danas je to zajednica Milosrdnih sestara sv. Križa sa sjedištem u Ingenbohlu**.**

Biskup J. J. Strossmayer na svojim je mnogobrojnim putovanjima upoznao djelatnosti ovoga kapucina. Na biskupov poziv dolaze milosrdne sestre sv. Križa iz Švicarske u Đakovo 7. lipnja 1868. godine. Još ranije, za života o. Teodozija, godine 1857., došle su u Đakovo dvije sestre iz Švicarske u prošnju. Ove dvije sestre – s. Eugeniju i s. Albertinu - primio je u biskupski dvor biskup Strossmayer i cijelo vrijeme njihova boravka u Đakovu bile su njegove gošće. Pomogao im je u svakom pogledu. Dao im je preporuke za obilazak župa, u pratnju im je dao svoga tajnika, upozorio ih je kako i gdje će najbolje proći i slično.[2]

Došavši u Đakovo 1868. godine sestre su najprije morale naučiti hrvatski jezik, koji je za njih bio veoma težak. No brzo su ga svladale i već šk. god. 1869./70., uz imena civilnih učitelja, na preparandiji nalazimo imena s. Nikomedije Erb i s. Kuniberte Miesmer[3] jer je svrha njihova dolaska u Đakovo bila preuzimanje rada u školama.

Otada pa sve do godine 1945. Milosrdne sestre sv. Križa ostavile su u odgojno-obrazovnom radu neizbrisiv trag ,ne samo u Đakovu nego i u drugim mjestima. Rezultati koje su postigle u odgoju i nastavi zaista su izuzetni. Svojim 75-godišnjim radom na ovom području dokazale su opravdanost postojanja katoličkih škola. Kada su jednim potezom 1945. godine one bile ukinute, nastala je velika praznina, koja se eto u novije vrijeme, osnivanjem osnovnih i srednjih vjerskih škola, popunjava.

Kako bi se dobio uvid u ovaj dio rada milosrdnih sestara sv. Križa,donosimo ovdje tablični prikaz.

Uz rad u bolnicama, ubožnicama, domovima za nezbrinutu djecu i djecu s posebnim potrebama, još je jedno veliko područje ljudskoga života i rada zadavalo o. Teodoziju veliku bol i brigu. Radničko pitanje i osobito rad djece on nije mogao mirno promatrati te započinje djelo koje će ga stajati života i biti uzrokom velikih poteškoća.On je bio Božji čovjek, a ne ekonomski stručnjak i zbog toga naivan u vjeri prema ljudima. Prvu tvornicu sukna otvara u Češkoj, u mjestu Oberleutensdorf. U početku bilo je sve u redu, ali onda započinju nevolje i nelojalna konkurencija koja uništava sve što je Teodozije postigao i zamislio. Ni ono što su sestre prikupile, proseći po cijeloj ondašnjoj državi, nije moglo pomoći da ne dođe do financijskoga sloma. Otac Teodozija imao je silne ideje – uz tvornicu je želio otvoriti vrtić i školu kak bi djeca, dok su roditelji na poslu,bila zbrinuta. Želio je također otvoriti ambulantu za bolesne radnike i njihove obitelji. Na tvornici u Oberleutensdorfu dao je proširiti i umetnuti nove prozore tako da su radnici dobili više svjetla i zraka. Ukinuo je rad djece, ženama je smanjio radno vrijeme i uopće izveo pravu revoluciju na ovom području. Naravno, to nije moglo ostati nezapaženo. Izazivalo je zavist, ljubomoru, mnogi su ga klevetali i podmetali mu koješta. Ovaj pothvat na kraju je propao. Tko zna kako bi se industrijska revolucija odvijala da su se na njezinu početku prihvatile ideje ovoga velikog apostola! Nažalost, nigdje nije naišao na razumijevanje. Tada još nitko nije imao pojma o socijalnoj pravdi, o pravima radnika nije se moglo ni sanjati! U tom je smislu otac Teodozije živio daleko ispred svojega vremena. Sve ga je to stajalo zdravlja i na kraju i života. Umro je naglo, od posljedica moždanog udara 15. veljače 1865. godine u gradiću Heidenu. Imao je samo 57 godina! Iza njega ostali su veliki dugovi, jer su ga mnogi prevarili, a mnogi su se javljali tvrdeći da su mu posudili novac koji sada treba vratiti. Gotovo su ga se svi odrekli! Njegova subraća i ranije su govorila da je sanjar i nerazborit čovjek, sestre u Menzingenu već su se ranije od njega odvojile, kada nisu mogle prihvatiti njegove socijalne i karitativne ideje. Ostala mu je vjerna majka Marija Terezija Scherer sa sestrama iz Ingenbohla. Ona ga je najbolje poznavala i znala da ništa nije poduzeo za vlastiti probitak, nego sve na slavu Božju i za dobro bližnjega. Iako se nikako nije mogla složiti s njim u ideji otvaranja tvornica, sada je, nakon njegove smrti, preuzela na sebe sve dugove koji su proizišli iz njegovih pothvata, svjesna rizika u koji ulazi cijela zajednica. Tako su sestre bile suočene s velikom oskudicom i neimaštinom, te su bile prisiljene odlaziti u prošnju. Bio je to kruh, ne samo sa sedam, nego i više od sedam kora. No, gdje god su došle, ostavile su na sve najbolji utisak i svugdje su bile veoma ljubazno i lijepo primljene. Za nekoliko godina otplatile su sve dugove i osvjetlale obraz svojega duhovnog oca i utemeljitelja Družbe.

O veličini oca Teodozija najbolje svjedoči natpis na grobu koji su mu sastavili i dali uklesati njegovi štovatelji. Taj natpis izražava sve ono što je želio, činio i radio, a glasi: *Plemenitom svećeniku, odgojitelju mladeži, njegovatelju bolesnika, ocu siromaha!*

2 O tom vidi: RADIČEVIĆ, s. M. Estera, *Biskup Josip Juraj Strossmayer i zajednica Milosrdnih sestara sv. Križa*, u: Zbornik Muzeja Đakovštine 11(2013), str. 157.-178.

3 Usp. RADIČEVIĆ, s. M. Estera, *Odgojno-prosvjetno djelovanje Milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu i Osijeku,* u: Glasnik arhiva Slavonije i Baranje, br. 9/2007., str. 227s.; Arhiv provincijalne kuće Đakovo (dalje APKĐ), *Kronika - Zapisi Provincije sestara sv. Križa u Đakovu, 1868.-1951*. (dalje Kronika-Zapisi), str. 2s.

MJESTA DJELOVANJA MILOSRDNIH SESTARA SV. KRIŽA
OD 1868. DO 2005. GODINE - NA PODRUČJU ŠKOLSKOGA RADA[4]

Učiteljska škola	
HRVATSKA	
Đakovo	1869. - 1875.

Ženske pučke škole	
HRVATSKA	
Đakovo	1870. - 1945.
Donji Miholjac	1899. - 1945.
Nuštar	1903. - 1921.
Pula	1913. - 1920.
BOSNA I HERCEGOVINA	
Bosanski Brod	1909. – 1945.
CRNA GORA	
Herceg Novi	1903. – 1943.
SRBIJA	
Janjevo	1920. – 1923.

Više djevojačke škole	
HRVATSKA	
Đakovo	1879. – 1945.
CRNA GORA	
Herceg Novi	1903. – 1943.

Ženska klasična gimnazija	
Osijek	1941. – 1945.

Ženske stručne škole	
HRVATSKA	
Đakovo	1885. – 1945.
Đakovo (zanatska)	1937. - 1945.
BOSNA I HERCEGOVINA	
Bosanski Brod	1934. – 1945.
SLOVENIJA	
Beltinci	1924. – 1935.
Ljubljana	1924. – 1956.

4 Tablica je u izvornom obliku objavljena u monografiji *Stoljetnica života i rada Milosrdnih sestara sv. Križa na Sušaku*, str. 15.-26. U njoj je obuhvaćen cjelokupan rad sestara. Ovdje je samo odgojno-prosvjetno djelovanje.

Domaćinske škole	
HRVATSKA	
Osijek	1937. – 1941.
Zagreb (Vrhovac)	1962. – 1965.
CRNA GORA	
Herceg Novi	1934. – 1937.
SLOVENIJA	
Ponikve	1935. – 1940.

Škole za sestre bolničarke	
HRVATSKA	
Zagreb, Mlinarska	1928. – 1936.
Zagreb, Vrhovac	1934. – 1945.

Škole za vjersko-odgojni rad	
Katehetski tečajevi za redovnice, Đakovo	1956. – 1959.
Trogodišnja katehetska škola, Đakovo	1959. – 1973.
Bisk. katehetski ured za izradu pomagala, Đakovo	1956. – 1968.
Dječja zabavišta (vrtići)	
HRVATSKA	
Đakovo	1886. – 1945.
Suhopolje	1904. – 1945.
Nuštar	1903. – 1921.
Sušak	1905. – 1945.
Vis	1908. – 1916.
Pula	1913. – 1920.
Osijek	1925. – 1945.
Slavonski Brod	1928. – 1945.
Belišće	1943. – 1945.
Zagreb (Vrhovac) *	1970. –
Đakovo – Montessori vrtić*	1997. –
BOSNA I HERCEGOVINA	
Bosanski Brod	1909. – 1945.
CRNA GORA	
Herceg Novi	1903. – 1943.

Dječja obdaništa	
HRVATSKA	
Veli Lošinj	1886. – 1930.
Suhopolje	1904. – 1945.
Slavonski Brod	1928. – 1945.
Belišće	1943. – 1945.

Dječji domovi (skloništa)	
HRVATSKA	
Vukovar	1919. – 1945.
SRBIJA	
Dječje pjestovalište, Subotica	1920. – 1922.
Veliki Bečkerek (Zrenjanin)	1924. – 1948.

* U mjestima koja su označena zvjezdicom sestre su prisutne i danas.

Želimo ovu izložbu prije svega posvetiti uspomeni oca Teodozija, izvrsnoga nastavnika, pedagoga i odgojitelja, te također na spomen velikomu biskupu Josipu Jurju Strossmayeru koji je shvatio vrijednost i važnost školskoga odgoja te je uložio mnogo truda kako bi Đakovo po ovom radu išlo u korak s drugim mjestima. Njegov moto "Prosvjetom slobodi" sestre su nastojale provesti u djelo, a to nastoje do danas.

Samo onaj tko radi u školi, razumjet će koliko se mora uložiti truda, vremena, sposobnosti, prije svega ljubavi i dobrote da se djeci i mladima prenese samo dio znanja, samo djelić nastavnoga sadržaja propisana programima i zakonima. Nema onoga koji sve zna! I svako ljudsko djelo manjkavo je i ograničeno. Tako će i ovom prigodom biti prezentiran samo dio onoga čime su se Milosrdne sestre sv. Križa služile u odgojno-obazovnom radu s djecom i mladima. Različite okolnosti i događaji bili su razlogom što je mnogo toga nestalo, propalo, ljudskom zlobom uništeno. O mnogom znamo samo iz kazivanja starijih, sada nažalost već pokojnih sestara, nešto je ostalo zapisano u spisima i kronikama samostana te se samo iz te dokumentacije zna da je nešto postajalo. Tako je primjerice poznato da su u samostanskim školama postojale tri biblioteke - za nastavnike, za konviktice, te za učenice, a kada je osnovano zabavište (dječji vrtić), i ono je imalo svoju biblioteku. No 20. travnja 1945. godine vojnici su ušli u zgradu i, unatoč tomu što je komisija nekoliko dana ranije zapečatila prostoriju i stavila natpis da se ne smije ući unutra, oni su ušli i većinu knjiga uništili.[5] Suznih očiju i s velikom žalošću sestre su mogle samo nemoćno promatrati kako nestaje dugogodišnji trud i uložena materijalna sredstva u opremanje biblioteke. Herbariji, prirodopisne zbirke i drugo pogaženo je, poderano i razbacano. Ono što je ostalo nastojalo se očuvati i doslovce sakriti, da ne bi doživjelo istu sudbinu. Godinama kasnije pronalazile su se pojedine zbirke ili predmeti koje su sestre u brzini seljenja negdje stavile, a zatim se dogodilo da su one ili otišle u drugo mjesto ili umrle te se to zaboravilo. Tako

5 O tom je Kronika zabilježila sljedeće: "Vojnici prodiru u biblioteku u konviktu. Velik dio učila i knjiga je uništeno. Gradska uprava šalje na našu molbu komisiju koja je pregledala štetu i zabranila svojim potpisom i pečatom, da se u tu prostoriju ne smije ulaziti. Zabranu su pričvrstili na vrata. Nakon nekoliko dana ponovo su provalili i tako je gotovo sve uništeno. Ostatak knjiga prenijeli smo u samostan." Kasnije su nastavnici Građanske škole odnijeli iz biblioteke i sve knjige koje su im mogle poslužiti u nastavi. Bilo je to 27. travnja 1947. godine, APKĐ, *Kronika I.,* str. 141.-142.

se sasvim slučajno pronašao svečani zastor koji je krasio pozornicu u dvorani za razne priredbe i događanja. Njega su tjednima (1927. godine) izrađivale kandidatice i konviktice kako bi za imendan razveselile tadanju provincijalnu poglavaricu majku Engelbertu Sporčić.[6] Nije bilo nikakvo čudo što je žalost bila velika kada nitko nije znao gdje je zastor završio, a radost još veća kada je pronađen. Ponovno je uređen i danas opet krasi pozornicu u Dvorani "Florentini". To je samo mali isječak što se događalo i koliko je truda uloženo kako bi se nešto spasilo i ponovo pronašlo.

O nastavnim sredstvima i uopće o radu škola doznajemo iz rukom pisane Povijesti samostanskih škola u Đakovu, koja broji 450 stranica, kao i iz godišnjih Izvješća koja su marljivo pisana i izdavana. Najstariji izvještaj, koji je očuvan u samostanskom arhivu, jest onaj iz godine 1862./63., tj. iz vremena dok su ovdje još bile sestre milosrdnice. Osim opširnoga obraćanja roditeljima iz pera učitelja Antuna Šunića, popisa nastavničkoga osoblja i popisa učenika, Izvještaj sadrži i "Pregled zalihe učevnih sredstvah". Tu doznajemo da je škola imala 89 knjiga i 97 svezaka. To su knjige iz "verozakonskog saderžaja (...); za odgojivanje i obučavanje (...); jezikoslovnu i stvarnu obuku (...); za računstvo (...); za lepopis (...); za risanje i zemljomerstvo (...); za pevanje i glasbu (...); za gospodarstvo (...). Od ostalih "inih" predmeta škola posjeduje: "Jedna zemaljska kruglja; Četiri zemljovida u vredn. 12. fr.au.vr:; Jedna organska harmonika; Jedan glasovir; Deset komada raznog vertlaskog orudja; Dve velike školske table ..."[7]

Prateći daljnje godišnje izvještaje samostanskih škola u Đakovu, može se analizirati stanje i porast nastavnih sredstava u pojedinoj školi.

Tako primjerice za školsku godinu 1882./83. nalazimo detaljan popis sredstava. Ovdje doznajemo koliko je porastao broj knjiga u školskoj knjižnici, od čega se sastoji "Zemljopisna sbirka, Prirodoslovno-lučbena sbirka, prirodoslovna sbirka."[8] Na početku školske godine 1881./82. školska knjižnica imala je 426 knjiga, a na kraju školske godine narasla je za 50 knjiga pa ima 476 primjeraka. Knjige je knjižnica dobila od Visoke kr. zem. vlade, biskupa J. J. Strossmayera, vlč. g. A. Čušića, a veći dio nabavljen je kupnjom – kupljene su 33 knjige.

Zemljopisna zbirka ima: „Stienih zemljovida – 8 komada; Globa – 1 komad; Atlanta – 4; Pomanjih zemljovida – 6 komada."[9]

„Prirodoslovno-lučbena sbirka", tj. prirodoslovno-kemijska zbirka, sadrži: Za hidrostatiku i aerostatiku - 10 komada; Za optiku - 5 komada; Za magnetizam - 3 komada; Za munjinu - 10 komada; osim navedenih pomagala imade još raznih staklenih sprava i potrebitih kiselina i soli za kemičke i fizikalne pokuse."[10]

---

6 O tom kako su ga izrađivale zanimljiv zapis je ostavila s. Florencija Veršić, koja je tada bila učenica (danas je u 105. godini života). Ona o tome bilježi i ovo: "(...) Sala je gotova. Treba urediti binu - novi zastor - nije malen, pečki vez, dakle posao je golem, velik. (...) Zastor je rastao, radilo se, radilo. Ali strah da ne će biti gotovo do imendana. Što se može drugo nego tražiti dozvolu da se smije raditi u nedjelju. Preuzvišeni dr. Antun Akšamović dao je dozvolu i sve nas jako razveselila. Radilo se dan i noć..."

7 Usp. APKĐ, *Pervo godišnje izvestje uzorne Glavne učione detčakaj i s njom spojenog K. učilišta kako takodjer i Devojačke glavne učione u samostanu milosrdnih sestarah u Djakovu. Na koncu školske godine 1862./63.*

8 Danas mnogi možda ne bi znali što znači riječ "lučbena sbirka". U traženju značenja ovoga izraza konzultirali smo različite leksikone i rječnike, a obrazloženje značenja pronašli smo u djelu: Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika,* Uredili akademici Deanović, Mirko i Jonke, Ljudevit, Knjiga druga, JAZU, Zagreb, 1972., str. 326. Ovdje pod izrazom ludžba čitamo sljedeće: „ludžba, Mažuranić-Užarevićev i Šulekov čehizam za danas općenito primljenu učenu riječ kemija…" Od *lučba* Šulek je stvorio dalje izvedenice, kao npr. lučbarnica, tj. kemijski laboratorij, lučbenik, kemičar i sl. Dakle, ovo bi bila „prirodoslovno-kemijska zbirka".

9 Ovdje također nailazimo na stare izraze kao npr. „atlanta", tj. zbirka geografskih karata i slika. „Globa" – razumije se – globus.

10 Ovdje zbunjuje izraz „munjina". To je stari izraz za električnu struju.

„Prirodopisna sbirka sadrži – Atlasa – 4 komada; Puževa i ljuštura sladkovodnih i morskih – 50 kom.; Biljevnik sa raznim biljem od 310 kom.; Ruda u naravi - 260 kom.; Sbirka leptira i kukcah - 100 kom.; Ptica i životinja nadjevenih - 8 kom.; Zatim imade risarskih uzoraka 420 komada.“[11]

U ovom Izvještaju knjige, koje su kupljene ili dobivene na dar, navedene su točno po naslovima. Ovdje navodimo samo nekoliko naslova. Vis. kr. zem. vlada darovala je školi sljedeće knjige: Fr. Xav. Kesterčanek: „Osnovi nauke računanja vriednosti šuma“, Josip Ubl: „Ob uzgoju domaće životinje“, dok je biskup Strossmayer te godine darovao Iv. Antunović: „Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevaca i Šokcih“, od istog autora „Bog s čovjekom“, Časopis „Slovinac“ 1880. i 1881., Naša sloga: „Hrvatske narodne pjesme; V. S. Karadžić: „Srbske narodne pjesme“; Dr. Šulek: „Hrvatski ustav ili konštitucija“ i druge. Od kupljenih knjiga, najveći dio odnosi se na stručnu literaturu kao npr. Gall-Niemčić: „Hrvatski učitelj, 1882.; T. Smičiklas: „Poviest Hrvatska“ I. dio, Zagreb, 1882.; Matica hrvatska: „Homerova Odiseja“, Zagreb, 1882.; Matica hrvatska: „Sallustijeva djela“, Zagreb, 1882. Zanimljivo da ovaj Izvještaj, osim navedenih darovatelja knjiga, ne donosi nikakve druge naznake o tom je li još netko nešto darovao ili kupio, dok kasniji izvještaji redovito bilježe darovatelje pojedinih knjiga ili učila. U nekim izvještajima izričito je navedeno što je sve samostan od učila nabavio, što je od općine, vlade ili pojedinaca darovano. Tako primjerice u Izvještaju za šk. god. 1889./90. navodi se da je „Slav. obć. poglavarstvo nabavilo (je) za ovu nižu pučku djev. školu „Slike za zornu obuku“ od Hermanna; ima 43 tablice za vješanje, a stojale su 13 for.“[12] Općinska vlast također je nabavila i knjige kojima su nagrađene napredne učenice, a to je učinila i za prethodnu školsku godinu. Majka Nikomedija Erb, prov. poglavarica i ravnateljica škola, “nagradila je pripravnice „Tečaja za ženski ručni rad“ knjigama. To je ona činila svake godine. Redovito na kraju popisa nastavnih sredstava u Izvještajima stoji napisano: „Gore navedena učila nabavljena su troškom samostana.“[13] U nekim Izvještajima posebno je zabilježeno što je nabavljeno za zabavište. Takve popise nalazimo primjerice u Izvještaju za šk. god. 1893./94. Ovdje je također popis „učila za ručni rad, za obuku u franceskom jeziku, za obuku u talijanskom jeziku“. U popisu sredstava za nastavu „za zemljopis i prirodoznanstvo“ nabavljeno je: „Telurij; kovni tlakomjer (Holosterique – t.j. barometar bez žive, s elastičnim metalnim perom); tezulja za listove; sbirka imitacija dragulja; staklenke za razne preparate u žestu. Osim toga nabavljeni su još 10 kom. toplomjera po R (Reaumur) i C (Celzius) za svaku školsku sobu“.[14] Za ovu školsku godinu nalazimo posebne darovatelje. Tako u Izvještaju čitamo: „Njegova Visost nadvojvoda Karlo Stefan, admiral jadranske mornarice, začasni član njemačke mornarice itd. itd. u Lošinju, Istrija, darovao je ovoj školi krasnu sbirku „afrikanskih leptira“. Ravnateljstvo ovih djev. škola zafalilo se je „Visokomu Darovatelju“ posebnim pismom zafalnicom.“[15] Darovana su i neka djela iz pedagogije, vinogradarstva, te književna djela – J. E. Tomića, A. Šenoe, P. Preradovića i drugih.[16] Kako je izgledao sadržaj jednoga Izvješća uzeli smo na primjeru Izvješća za šk. god. 1910./1911.

Svako Izvješće sadržavalo je najprije jednu dramsku priredbu koju je redovito pisala s. M. Mihaela Pinter i koju su izvodile učenice bilo za Božić, Uskrs, imendane ili rođendane biskupa Strossmayera, ravnateljice škole i slično.

---

11 Usp. *Izvještaj o Djevojačkih učionah u Samostanu Milosrdnica koncem školske godine 1882/83, u Djakovu* 30. srpnja 1883., str. 15s.

12 Usp. *Izvješaj o Djevojačkih školah u Samostanu Milosrdnica svetoga Križa koncem školske godine 1889/90.,* sr. 34.-35.

13 Usp. *Izvještaj ... 1891./9*2., str. 21.; Troškom ovoga samostana nabavljene su knjige Matice hrvatske – 17 te 7 knjiga Društva sv. Jeronima, kao i osam što knjiga što časopisa.

14 *Izvještaj ... 1893/94*., str. 18.-19. Telurij je sprava koja zorno prikazuje okretanje Zemlje oko Sunca; žesta – špirit, odnosno etilni alkohol.

15 Isto str. 20.

16 Isto, str. 16.

Rubrike sadržaja dijelom citiramo, a dijelom prepričavamo. Ovaj broj sadrži:

“Srce Mesije” , Svečana božićna drama u 3 čina., Napisala S.M.M.P. (str. 1.-50.);

Školske vijesti

A

a) Ljetopis zavoda koji sadrži sva važnija događanja u školama i internati. (str. 51.-59.); Na kraju ljetopisa donesena je zahvalna pjesma kateheti i duhovniku Marijanu Galoviću, koji je ovu dužnost vrlo uspješno i zdušno obavljao sedam godina. (str. 60.-61.);

b) Visoke naredbe i važniji dopisi Vlade i Ministarstva (str. 62.);

c) Prirast učila (str. 63.-64.);

d) Stipendije, zaklade i darovi (str. 65.-66.);

B

I. Viša djevojačka škola sa licejskom osnovom

Učiteljsko osoblje. Popis sadrži nastavnike za obligatne predmete te za neobligatne predmete. (str. 67.-68.);

II.

Niža pučka djevojačka škola također popis učiteljskog osoblja, kao i

b) Na Opetovnici (str. 69.);

C

Zabavište - ovaj dio sadrži opis rada u vrtiću dotične školske godine, kao i osoblje koje je radilo u zabavištu (str. 70.);

D) Tablica koja je ovdje izrađena donosi Statistički pregled učenica - po broju, po vjeri, po dobi, po staležu roditelja (str. 71.-72.);

Slijedi Popis učenica abecednim redom.

a) Viša djevojačka škola. Što je ovdje zanimljivo, najprije je donesen popis učenica VIII. razreda pa naniže. (Očekivali bismo prvi do osmog razreda!)

b) Niža pučka djevojačka škola Opetovnica - također najprije III. tečaj, II. tečaj zatim I. tečaj; te V. godište pa naniže do prvog (str. 73.-82.).

Zabavište, popis djece - te godine zabavište je pohađalo 10 dječaka i 9 djevojčica.

Slijedi popis

d) Učenica francuskog jezika;

e) Učenica glazbe - a/ Glasovira; b/ Citre; c/ Gusala

f) Učenica njemačkoga jezika

g) Učenice koje su se bavile samo ručnim radom (str. 83.-84.)

Na kraju ovoga sadržaja donesene su upute kada će započeti nastava u novoj školskoj godini 1911./12. te prijave, potrebni dokumenti za upis u školu i internat.

Kraj Izvješća sadrži "Program djevojačkog "konvikta" sestara sv. Križa u Djakovu" (str. 85.-87.).

Izvješća, koja su pisana rukom, a ima ih ne samo iz godina I. svj. rata nego i kasnijih godina ne sadrže sve ove rubrike. Npr. Izvješće za šk. god. 1927./28. donosi samo kraći Ljetopis, popis učiteljskoga osoblja, statističku tablicu i popis učenica.

Mogli bismo tako nizati svaku školsku godinu i iz Izvješća prepisati nabavu nastavnih sredstava ili povećanje broja knjiga u bibliotekama. No to nije svrha ovoga kataloga. Nastavna sredstva nabavljana su na različite načine. Većina je uglavnom svake godine kupljena sredstvima Samostana, odnosno škole, ali bilo je i onih koji su nešto darovali. Ovdje ćemo kratko navesti samo neke stalne donatore. Biskup Strossmayer svake je godine pretplatio neke časopise koji su se onda besplatno dijelili djeci, primjerice "Glasnik Presvetoga Srca Isusova i Marijina"; "Glasnik sv. Josipa"; "Smilje"; "Anđeo Čuvar" i druge. I pojedini svećenici ili vjeroučitelji povremeno su ili darovali određena novčana sredstva ili sami kupili određenu literaturu za školu, zabavište ili konvikt.

Redoviti donatori bili su: Vlada, Općina, Samostan, biskup Strossmayer. Osim za nabavu nastavnih sredstava, bilo je i onih koji su svojim prilozima pomagali učenice slabog imovnoga stanja – kao npr. Gospojinsko društvo redovito je,svake godine, priređivalo „Božićno drvce" s različitim darovima za siromašnu djecu. Za Božić 1903. godine čitamo: „Obdareno je bilo iz svakog razreda po njekoliko siromašnih učenica niže pučke djev. škole ukupno 25, neke toplom odjećom, neke toplom obućom; izim toga dobiše još i voća i razna peciva."[17]

Osim ovih donatora postojale su i posebne zaklade iz kojih se uzdržavao određen broj učenica. Tako se iz zaklade biskupa Josipa pl. Kukovića „za tri časničke kćeri" svake godine uzdržavalo nekoliko učenica, kao i iz drugih zaklada.

Prvi svjetski rat potpuno je poremetio normalan ritam života. Sve je bilo usmjereno na ratne potrebe i potrebe vojnika na fronti. Tako su i djeca u samostanskim školama sudjelovala u tom. U Izvještaju za šk. god. 1914./15. o tom čitamo: „Učenice samostanskih škola odazvale su se veseljem želji Visoke kr. zem. Vlade, te su na temelju okružnice od 16. rujna br. 24321./1914. izradile 90 kapa, 30 pari dokoljenica i 30 pari rukavica za naše vojnike. Općinsko poglavarstvo dalo je za nabavu materijala 60 Kr. od koje svote je izrađeno 40 kapa, a ostalo je nabavljeno troškom samostana."[18] Prilozi od đačkih priredbi također su išli za potrebe vojske.

Da je ratno vrijeme osjetilo se i po izdavanju godišnjih školskih izvještaja. Posljednje Izvješće koje je tiskano bilo je ono za šk. god. 1916./17. Za sljedeću godinu, 1917./18., izvještaj je očuvan samo u rukopisu. Tako je bilo sve do poslije rata, pa i kasnije jer je Izvješće šk. god. 1927./28. također pisano rukom. U starijim izvještajima, uz popis nastavnika, učenika i nekih drugih rubrika, uvijek je bila i rubrika "Prirast učila". Za školsku godinu 1935./36. nailazimo na novu rubriku pod naslovom: "Stanje kabineta i zbirke". Tu je detaljno opisano što pojedina zbirka sadrži, tko se brine za nju, koje su knjige nabavljene, što je kupljeno, što je dobiveno i slično.

Posljednji očuvani Izvještaj u samostanskom arhivu jest onaj iz školske godine 1939./40. Prema njemu se u kabinetima i zbirkama nije ništa mijenjalo u odnosu na godinu ranije. Treba također

17 APKĐ, Usp. *Izvještaj .... 1903./1904.,* str. 25. Ovdje također nalazimo da je Odbor trgovačke omladine u Đakovu predao općinskom poglavarstvu iznos od 33 krune, da se za petero djece – tri dječaka i dvije djevojčice - nabavi topla zimska obuća.

18 APKĐ, *Izvješće niže pučke škole i samostanske više škole „Sestara Svetoga križa" Koncem školske godine 1914.-1915.,* Đakovo 28. lipnja 1915., str. 21. Ovdje također čitamo: „Povodom okružnice bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 13. studenoga 1914. br. 28932 sabrale su učenice samostanskih škola kao božićnicu našim vojnicima svotu od 150 kruna, i to učenice više škole 114 kruna., a ostalo je dar pučke škole. Vrlo marno skupljale su kupinovo lišće i starih kovina u ratne svrhe. Akoprem je mladež naših škola već toliko žrtvovala za naše vojnike, ipak se je i okružnica Vis. kr. zem. Vlade od 17. travnja 10862./1915. rado odazvala, te sabrala u mjesecu svibnju 50 K, a u lipnju 35 K. za naše ratne nemoćnike."

znati da su sestre same ili zajedno s učenicama i konvikticama mnoga nastavna pomagala izrađivale same, od materijala koji su im bili dostupni, kao npr. modele geometrijskih tijela, sortiranje različitih zbirki, ili ručno izrađivanje albuma za pojedine uzorke i slično. Oni su tako dobro izrađeni da bi se i danas mogli koristiti, kako je vidljivo iz nekih primjeraka na ovoj izložbi.

Uz program koji je propisivalo Ministarstvo u školama su se mogli pohađati satovi glazbe, ručnoga rada, francuskoga ili drugih jezika.[19] Očuvani su glazbeni instrumenti na kojima su djeca vježbala, kao i notni zapisi, kako tiskani tako i rukom pisani. Gotovo su svi nabavljeni o trošku Samostana i sestre su ih pažljivo čuvale. Koncertni glasovir, koji je i danas očuvan, darovala je sestrama grofica Melanija Mailath iz Donjega Miholjca.

Osobito je u školama bio cijenjen ženski ručni rad. Od početka je bilo djevojčica koje su se zanimale za ručni rad pa je zbog toga otvorena škola ručnoga rada, ili kako je na nekim mjestima zabilježeno tečaj, otvoren 1885. godine.[20] Na ovom području sestre su postigle velike uspjehe. Ćilimi, koji su tkani u školi obišli su velike gospodarske izložbe u Barceloni, Haagu, Osijeku i Zagrebu i svuda su pobrali pohvale, zlatne medalje i priznanja. Koliko su kvalitetni i kako su boje postojane i nakon više od sto godina,vidi se po izloženom primjerku.[21]

Inspektori su uvijek bili izuzetno zadovoljni radom sestara, izgledom učionica i uopće prostora u kojima su boravila djeca. I biskup Strossmayer često je i više puta godišnje osobno pohađao škole i zabavište da se sam osvjedoči kako i što te koliko se radi.[22]

Iz gornje tablice vidljivo je gdje i koliko su dugo milosrdne sestre sv. Križa radile na odgojno-obrazovnom području. Ovdje smatram potrebno spomenuti da je u Zagrebu tijekom deset godina, od 1934. do 1944. godine, vrlo uspješno radila Bolničarska škola sestara sv. Križa s pravom javnosti. Bila je ustanovljena ponajprije za školovanje sestara vlastite Provincije, koje su već radile u bolnicama, ali nisu imale dostatno teoretsko znanje. No ovu su školu pohađale i sestre drugih redovničkih zajednica, ne samo iz Zagreba, nego i šire. Nastavnici su bili liječnici i stručno osoblje iz zagrebačkih bolnica i klinika, a neke predmete predavale su i pojedine sestre. Škola je posjedovala sva nastavna sredstva potrebna u ovom specifičnom području. Sva ova pomagala u većini je nabavila Hrvatska provincija Milosrdnih sestara sv. Križa, a nešto je bilo i donirano, no vrlo malo. Iz ove škole očuvan je popis inventara izuzetno precizno zapisan. Uz redni broj, godinu i naziv predmeta, popis sadrži i rubrike: broj, mjesto gdje se predmet nalazi, od koga je i kako nabavljen, kada, vrijednost u dinarima, kad je rashodovan, te na kraju rubrika "posebne primjedbe". Tu je, kao rijetko gdje, upisana svaka igla, šprica, epruveta, cjevčica i sve što je bilo potrebno u nastavi. Na ovoj izložbi je moguće vidjeti neka nastavnička sredstva iz ove škole.

U Osijeku je od godine 1941. do 1944. djelovala Ženska klasična gimnazija Sestara sv. Križa s pravom javnosti. Kako je bilo ratno vrijeme, nije bilo moguće graditi novu zgradu ili kupovati novi

19 O tom čitamo u Izvješćima: "Obuka u glasbi i stranim jezicima plaća se napose i to za obuku u francuskom, talijanskom i engleskom jeziku po 4 kr., a za obuku u glasoviru i guslanju po 10 kr., u citaru po 6 kr. na mjesec." Usp. Izvješće niže pučke djevojačke škole i samostanske više škole "Sestara svetoga križa" koncem školske godine 1910.-1911., Djakovo, 27. lipnja 1911., str. 86.

20 21 Opširnije o radu ove škole vidi u članku: S. M. Estera Radičević, *Odgojno-prosvjetno djelovanje Milosrdnih sestara sv. križa u Đakovu i Osijeku,* Glasnik arhiva Slavonije i Baranje, br. 9/2007., str. 240.

21 Usp. APKĐ, *Povijest samostanskih škola*, str. 83., 105., *Kronika I*., str. 15.; str. 42. *Kronika-Zapisi,* str. 9.

22 O svemu tomu može se pročitati u dokumentaciji o školama u Arhivu provincijalne kuće u Đakovu.

namještaj. Njega su sestre dopremile iz Herceg Novog, jer je tamo bila zatvorena škola. I sva nastavna sredstva dopremljena su također iz Crne Gore.

Na kraju ovoga prikaza, iako ne manje važno, bio je i jest rad Milosrdnih sestara sv. Križa s najmanjima u zabavištima, vrtićima. Iz tablice je vidljiv broj zabavišta u kojima su sestre radile. Nisu to bili samo vrtići u današnjem smislu riječi, nego su u pojedinim mjestima bila i tzv. obdaništa, u kojima su djeca boravila cijeli dan i dobivala sva tri obroka. U njima je program bio nešto uži, ali odgoj nije bio manje vrijedan. Dječji domovi, sirotišta bila su također mjesta djelovanja sestara. Iz ovoga područja rada očuvan je bogat slikovni materijal koji nam zorno pokazuje način na koji su sestre radile s djecom. Dio rada vidljiv je na fotografijama koje su očuvane.

Posebno poglavlje zahtijevao bi rad sestara s djecom i mladima nakon II. svjetskog rata. Kako su sestrama bile oduzete škole, one su se snalazile na razne načine da bi ostale u kontaktu s djecom i izvršile svoje poslanje. U školama nije više bilo vjeronauka pa su djeca dolazila u župne prostore ili u samostan na vjersku pouku. Tada nije bilo vjeronaučnih dvorana ili pastoralnih centara i trebalo se snalaziti. Nije bilo slobodnoga kutka u samostanu gdje se nije održavao vjeronauk: u crkvi pod korom, na "bijelom hodniku"; u pojedinim sobama, oratoriju, u kutu hodnika. Kako nije bilo nikakvih nastavnih pomagala, sestre su ih izrađivale same. Plakati, razne skice, geografske karte Svete Zemlje i slično, bilo je izrađeno marnim rukama sestara. U isto vrijeme sestre su u mjestima gdje nije bilo moguće organizirati da djeca dođu na satove glasovira ili drugih predmeta u kuću sestara, same odlazile u njihove domove i djeci održavale satove. Trebalo je za to puno hrabrosti i od sestara i od roditelja koji su željeli da njihova djeca dobiju i glazbenu naobrazbu, a u redovnoj školi za to nije bilo mogućnosti. Neke su sestre za to morale platiti globu, a neke su morale odsjediti dva tjedna u zatvoru jer nisu bile prijavile dramski program koji su pripremile u sklopu vjeronaučne nastave u župnim prostorima.[23]

Biskup Stjepan Bäuerlein bio je kateheta i predavao je u samostanskim školama te je zajedno sa sestrama nakon Drugoga svjetskog rata nastojao učiniti sve kako bi se sestre osposobile za predavanje vjeronauka, koji su u školama predavali svećenici-katehete. Tako je u Đakovu u početku bio oformljentrogodišnji katehetski tečaj koji su najprije započele pohađati milosrdne sestre sv. Križa, da bi se priključile i sestre drugih redovničkih zajednica. Tečaj je prerastao u pravu katehetsku školu, a iz đakovačke škole razvio se kasnije Katehetski institut pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, najprije dvogodišnji, a zatim četverogodišnji, koji i danas osposobljava studente za nastavu vjeronauka i u školi i u župi.

"Sve za vjeru i domovinu" - bilo je geslo biskupa Strossmayera koje su milosrdne sestre sv. Križa nastojale razumjeti i na Biskupova očekivanja odgovoriti savjesnim i predanim radom. Iako nisu u početku bile Hrvatice, sve su se sestre, osim nekih iznimaka, kojih uvijek i svugdje ima, nastojale prilagoditi mentalitetu, naučiti jezik, zavoljeti hrvatski narod i sve svoje sposobnosti staviti u njegovu službu.

I danas, iako u smanjenom obliku i broju, sestre nisu napustile odgojno-obrazovni rad. Stručne vjeroučiteljice rade u osnovnim i srednjim školama, školovane profesorice predaju hrvatski jezik u gimnaziji i engleski jezik u osnovnoj školi. Privatne satove glazbe sestre i danas održavaju, a sestra je radila i u glazbenoj školi u Đakovu, kao što i danas vodi gimnazijski mješoviti zbor s kojim je postigla zapažene rezultate i osvojila niz medalja. S najmlađima se radi u dva dječja vrtića - u Montesori vrtiću u Đakovu, kao i u podružnici u Zagrebu. Time sestre nastavljaju tradiciju i rad sestara na

23 O takvim situacijama možemo pročitati u rukopisima sestara vjeroučiteljica ili u kronikama pojedinih filijala gdje su se ovakvi ekscesi događali. U ovim knjigama to je opisano jako kratko, i iz svakoga retka probija strah da to ne bi došlo u tuđe ruke.

ovom području, te također ispunjavaju zadaću koju im je na početku njihova rada povjerio biskup Josip Juraj Strossmayer.

*

Ideja o ostvarenju ove izložbe došla je nakon što je potpisnica ovih redaka o temi "Nastavna sredstva i pomagala u privatnoj školi sestara sv. Križa" održala predavanje na znanstvenom skupu "Hrvatsko školstvo u 20. stoljeću", koji je organizirala Matica hrvatska u Zagrebu 10. i 11. travnja 2014. godine. Nakon susreta (još u proljeće 2013. godine, kada je ovaj skup bio u pripremi) i razgovora s ravnateljem Muzeja Đakovštine, gosp. Borislavom Bijelićem, rodila se ideja da bi se mogla organizirati izložba didaktičkih pomagala samostanskih škola, od onog materijala koji se očuvao i od onih predmeta koji se danas u nastavi više ne koriste.

Kolikogod se činilo da nije baš puno toga spašeno i očuvano, ipak je bilo teško odabrati i uopće složiti zamišljenu koncepciju izložbe. Odlučila sam se na predmetni prikaz, tj. složiti pomagala po školskim predmetima. Naravno, nisu mogli biti zastupljeni svi predmeti, već zbog toga što iz nekih predmeta ništa nije očuvano, ili vrlo malo. Predmetima iz glazbene kulture i ručnoga rada posvetili smo također dio prostora, iako to nisu bili obvezni školski predmeti, ali su djeca, pod vodstvom sestara, ovdje postigla izvrsne rezultate. Uostalom, privatne satove glazbe sestre i danas održavaju.

Moguće je vidjeti i nešto očuvane knjižne građe, što od udžbenika, što druge literature. Velika je šteta što su zbirke leptira i kukaca propale, što je zub vremena, zbog nemogućnosti adekvatne zaštite, učinio svoje i nagrizao mnoge predmete koje zbog toga sada nije moguće prezentirati.

Zahvaljujemo Muzeju Đakovštine i gosp. ravnatelju što nam je omogućio da i na ovaj način predstavimo dio rada Milosrdnih sestara sv. Križa. Hvala i onim sestrama koje su svoje talente, trud, ustrajnost pa i živote[24] uložile u odgoj i poučavanje djece i mladih. Mnoge od njih godinama su,samozatajno, nevidljivo i nepoznata imena i prezimena, radile u odgoju i obrazovale generacije djece i mladih, učile ih ljubiti Boga i čovjeka, voljeti domovinu, poštivati sve ljude i respektirati razlike među njima. Koliko su u tom uspjele, znano je samo Bogu, jer "čini se da nijedno odgajanje nije radost nego žalost, ali onima koji su njime uvježbani, donosi mironosni plod pravednosti." (Heb 12,11)

24 Među prvim sestrama koje su došle u Đakovo 1868. godine bila je i učiteljica glazbe, s. Maksimilijana Schelheimer, koja je, nažalost, već devet mjeseci nakon dolaska, preminula. Bilo je to 11. svibnja 1869. godine. Stoga je s. M. Terezija Scherer, vrhovna poglavarica, odmah došla posjetiti sestre u Đakovu. Za učiteljicu glazbe dovela je s. Hubertu Brem.

J. J. Strossmayer (1815.-1905.), biskup đakovački

O. Teodozije Florentini (1808.-1865.), utemeljitelj Družbe Milosrdnih sestara sv. Križa

S. Adelheid Dillenz, prva ravnateljica samostanskih škola (1870.-1882.)

Ovakav natpis konviktice su nosile na svojim kapama

Zgrada konvikta i škole

Konviktice oko 1890.

Tintarnica

Rezbarena stolica - rad učenica oko 1880. g.

Zidna početnica za učenje abecede

Školska izvješća (iz raznih godina)

Iz školske knjižnice (lektirna djela)

Konviktice - članice Marijine kongregacije 1900. g.

Vaga

Induktor

Iz kabineta kemije

Iz zbirke minerala

Globus

Vaga za pisma

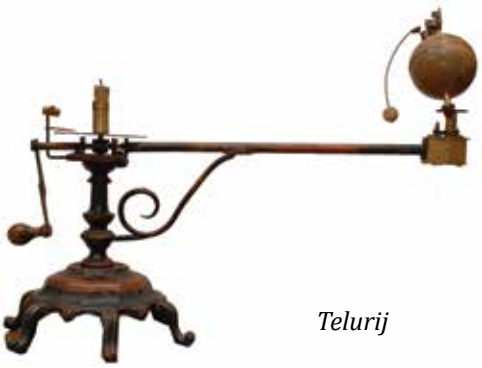

Telurij

Zgrada zabavišta u Đakovu

Priv. Zabavište sestara sv. Križa
Đakovo, ... 193...
Broj ..... Priloga .....

Epidijaskop - aparat za povećavanje slika

Geometrijski modeli i pločice za pisanje

Imitacija dragulja (1893. g.)

Modeli za kačkanje

Tepih satkan u školi

Priznanje Samostanu na Gospodarskoj izložbi u Osijeku 1889. za umjetničke ručne radove

Šivaći stroj

Uzorci ručnoga rada

Vez križićima - izradila s. Cvijeta Brumerček

Svečana dvorana za razne nastupe i gimnastičke vježbe

Citra

Priredba konviktica za imendan biskupa Strossmayera, 1901. g.

Koncert učenica 1931. g.

Maturantice 1927. g.

Poklade u Konviktu 1941. g.

Iz kabineta biologije

Iz zbirke školjki

Plakat za nastavu vjeronauka

Mikroskop

Plakat za vjeronauk -
izradila s. Beatissima Beretovac

SVJEDODŽBA

Horvat Terezija

Svjedodžba Građanske škole u Đakovu

Maturantice 1944. g. (posljednja matura)

SVĚDOČI SE

Dano na kr. učiteljištu u Djakovu dne

Diploma Preparandije (učiteljske škole) u Đakovu 1875. godine

Pisaći stroj "Remington"

Fotoaparat

Mapa za likovni

POPIS IZLOŽBENIH PREDMETA

I. BISKUP STROSSMAYER I O. TEODOZIJE (100x70)

II. RAVNATELJICE SAMOSTANSKIH ŠKOLA (1870.-1944.) (100x70)

III. NASTAVNA SREDSTVA -

1. Pločice za pisanje
2. Tintarnica
3. Držači pera (štila i držala) i pera
4. Pernica
5. Tuš, tinta, bugačica (papir za upijanje tinte)
6. Epidijaskop - aparat za povećanje slika
7. Rezbarena stolica - rad učenica oko 1880. g.
8. Natpis na kapama konviktica u Đakovu

IV. IZ KABINETA FIZIKE I KEMIJE

9. Induktor
10. Različite bočice i epruvete za kemijske pokuse
11. Toplomjeri
12. Zbirka minerala
13. Imitacija dragulja iz 1893. g.
14. Vaga za kemijske pokuse
15. Vaga za razne potrebe
16. Antun Wassmuth, Fizika za niže razrede srednjih škola, Zagreb, 1884.
17. Oton Kučera, Crte o magnetizmu i elektricitetu, Zagreb, 1891.
18. Rukovodnik za praktičke vježbe u kvalitativnoj kemijskoj analizi neorganskih tjelesa, Zagreb, 1883.

V. IZ KABINETA MATEMETIKE

19. Geometrijski modeli
20. Računica za opetovne i produžne škole, Prigotovio Antun Cuvaj, 1890.
21. Mjerstvo za niže gimnazije i nalike im škole, Zagreb, 1896.

VI. IZ UČIONICE ZA HRVATSKI JEZIK

22. Zidna početnica
23. Udžbenici i lektira
    - a/ Početnica za obće pučke škole, Zagreb, 1891.
    - b/ J. E. Tomić, Zmaj od Bosne, Zagreb, MH, 1879.
    - c/ A. Šenoa, Branka, Zagreb (bez godine izdanja)
    - d/ A. Šenoa, Seljačka buna, Zagreb (bez godine izdanja)
    - e/ N. Tordinac, Odabrane crtice i pripoviesti, Zagreb, MH, 1890.
    - f/ F. Hofmann, Osveta je moja, ja ću je vratiti, (bez godine izdanja)
    - g/ F. Hofmann, Kakva sjetva takva žetva, (bez godine izdanja)
    - h/ F. Hofmann, Inkino blago, (bez godine izdanja)

VII. IZ KABINETA ZEMLJOPISA

24. Telurij (sprava za demonstriranje vrtnje Zemlje oko Sunca i Mjeseca oko Zemlje)
25. Globus
26. Zemljovid Kraljevine Hrvatske i Slavonije, zidni, (210x114)
27. Zidne slike - raznih gradova, otoka (60x45)
28. Album razglednica raznih gradova iz Hrvatske i šire

VIII. IZ KABINETA BIOLOGIJE (BOTANIKA, ZOOLOGIJA)

29. Zbirka leptira
30. Čahure dudova svilca
31. Školjke
32. Vrste sjemenja - 2 kom (40x30)
33. Vrste krzna - 2 kom (40x30)
34. Vrste domaćega i stranoga drveta - 2 kom (40x30; 30x24)

35. Kože zmija, guštera i krokodila (40x30)
36. Zidne slike iz botanike i zoologije - 2 kom (83x63)
37. P. Horvat i Ž. Beer, Prijatelji prirode - Prirodoznanstvena čitanka za IV razred osnovne škole, Zagreb 1929.
38. Mojo Medić, Zoologija za više razrede srednjih škola, Zagreb, 1915.

IX. LIKOVNI - CRTANJE

39. Mapa za likovni - izradila učenica Željka Homola, šk. god. 1933./34.
40. Primjerci crteža, rad učenica

X. PJEVANJE - GLAZBENA NASTAVA

41. Glazbeni instrumenti - citra, violina, gusle
42. Vilko Novak, Teoretska praktička obuka zbornoga pjevanja u srednjim školama
43. Sorgenbrecher Walzer für das Piano-Forte von Johan Strauss (za vježbu)

XII. VJERONAUK

44. Biblijske pripovijesti iz staroga i novoga zavjeta za katoličku djecu pučkih škola, Zagreb, 1893.
45. Slikovnica kršćanskoga nauka, Zagreb, 1940.
46. Plakat za nastavu vjeronauka - Stari i Novi zavjet (121x95)
47. Plakat za nastavu vjeronauka, izradila s. Beatisima Beretovac (1922.-2009.) (100x70)
48. Nacrt jeruzalemskoga hrama, izradila s. Beatisima (70x54)

XI. ŠKOLA ZA RUČNI RAD

49. Ćilim satkan u školi (246x197)
50. Medalja - priznanje Samostanu za izložene radove na Gospodarsko-šumarskoj izložbi u Osijeku 1889. godine
51. Uzorci za šivanje:
    a/ Košuljica
    b/ Haljinica
    c/ Za aplikacije - džepa, kragne, pojasa i sl.
52. Nacrt lepoglavske čipke - na idrijski način izradila s. Amaranta Košir (1901.-1984.)

XIII. ZABAVIŠTE - DJEČJI VRTIĆ

53. Antonija Cvijićeva, Rukovođ za zabavište, Zagreb, 1895.
54. Dragušice. Pripoviedčice i pjesmice za malu djecu. Sa slikami, Zagreb, 1884.
55. 110 igara za mladež, Sakupila Jelica Belovićeva
56. Različite fotografije iz rada zabavišta u Đakovu (100x70)

XIV. BOLNIČARSKA ŠKOLA U ZAGREBU

57. Mikroskop
58. Model glave i oka
59. Pribor za vježbu - šprice, igle, stakalca, kutija za pribor

XV. OSTALO - DOKUMENTI, FOTOGRAFIJE, STRUČNA LITERATURA

60. Diploma Preparandije (Učiteljske škole) iz Đakova, 1875. g.
61. Godišnja svjedodžba IV. razreda Građanske škole u Djakovu, 1925./26.
62. Svjedodžba osmoga razred Više djevojačke škole u Djakovu, šk. god. 1914./15.
63. Imenik učenica II. razreda, šk. god.1889./90. (uvezani i dva neuvezana primjerka)
64. Spisak pitanja iz računa na završnom ispitu šk. god. 1936./37.
65. Izvješće Niže pučke škole i samostanske Više škole "Sestara Sv. Križa", Koncem školske godine 1914.-1915.
66. Ženska građanska škola Sestara Sv. Križa "Štrosmajer" u Đakovu, IZVJEŠTAJ, Školske godine 1935./36.
67. Zgrada škole i konvikta u Đakovu (84x64))
68. Najstarija očuvana fotografija iz konvikta oko 1890. godine (37x32)
69. Razne fotografije i kopije fotografija iz škole, internata, zabavišta
70. Kopije programa za Majčin dan, Sv. Nikolu, imendan biskupa Strossmayera
71. Izvješća o stanju školstva u Hrvatskoj i Slavoniji 1884./85. (dar vis. kralj. zem. Vlade školi)
72. Zbirka Zakona i uredaba god. 1939.
73. Posebna znanost podučavanja (*Didactica specialis*), Budim, 1849.
74. Angelo Mosso, Tjelesni uzgoj mladeži, Zagreb, 1896.
75. J. Bern-Krier, O lijepom vladanju, Zagreb 1914.
76. "Potočnica" Pravila literarne sekcije Marijine kongregacije u samostanu, Konvikt